Łódź, 10 września 2018

W związku wprowadzeniem przez Urząd Miasta Łodzi zasady jawności koncepcji programowych dyrektorów miejskich instytucji kultury, na podstawie których podpisane zostały z nimi kontrakty, publikujemy treść koncepcji programowej Teatru Powszechnego w Łodzi złożonej przez dyrektor Teatru Powszechnego w Łodzi Ewę Pilawską. Jej udostepnienie na stronie internetowej Teatru dodatkowo ułatwi wszystkim dostęp do założeń merytorycznych funkcjonowania Teatru.

W związku z faktem, że kontrakt jest na półmetku, publikujemy – dla informacji widzów – sprawozdanie z działalności Teatru w kontekście założeń koncepcji programowej. Poniżej zamieszczamy koncepcję w oryginalnym brzmieniu uzupełnioną o komentarze na temat realizacji założeń koncepcji. Komentarze zostały umieszczone na koniec każdego z podrozdziałów koncepcji programowej na stronach obwiedzionych niebieskimi ramkami.

Ewa Pilawska

Koncepcja programowa Teatru Powszechnego w Łodzi

Łódź, maj 2015

Tradycja i nowoczesność

Rok 2015 jest rokiem jubileuszu 70-lecia Teatru Powszechnego w Łodzi. Rozpoczynając w tym właśnie roku kolejny etap mojej pracy na stanowisku dyrektora proponuję dla Teatru Powszechnego koncepcję programową, która łączy tradycję tej sceny z odważnym spojrzeniem w przyszłość i z nowoczesnym zarządzaniem.

Kieruję sceną przy ul. Legionów 21 od dwudziestu lat. Czas tu spędzony pozwala mi wierzyć, że dzięki konsekwentnie prowadzonej reformie jaką wprowadziłam i kontynuuję oraz obserwacji specyfiki łódzkich teatrów udało mi się nadać Teatrowi Powszechnemu **wyraźne logo artystyczne, nie tylko rozpoznawalne przez mieszkańców Łodzi, ale dostrzegane i wysoko oceniane na mapie teatralnej Polski**. Przez kolejne pięć lat planuję nadal prowadzić Teatr Powszechny w Łodzi jako scenę komediową. Podstawą mojej koncepcji programowej dla Teatru jest zasada, którą nieustannie kieruję się prowadząc tę scenę, czyli *Teatr blisko ludzi*. Z niej wywiedziony został charakter sceny, jej repertuar i moje autorskie projekty, które w najbliższych latach chcę kontynuować i rozwijać. Program Teatru Powszechnego oparty będzie na trzech głównych filarach, których części składowe będą się wzajemnie przenikać i uzupełniać.

Teatr Powszechny w Łodzi = *Teatr blisko ludzi*

Europejskie Centrum Komedii

Regionalne Centrum Edukacji Teatralnej

Międzynarodowy Festiwal Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych

Tradycja i nowoczesność:

Zgodnie z założeniem koncepcji Teatr Powszechny w Łodzi ma bardzo wyraźny profil komediowy i jest „Teatrem blisko ludzi”. Wyraźne logo artystyczne i marka mają odzwierciedlenie we frekwencji na przedstawieniach oraz zainteresowaniu ze strony widzów. Na tle innych łódzkich teatrów miejskich – spośród których każdy ma określoną specyfikę – Teatr Powszechny w Łodzi **notuje rekordową liczbę odwiedzających widzów** i rekordowe wpływy z biletów.
Teatr Powszechny w Łodzi ma najniższą dotację spośród łódzkich scen dramatycznych. Dotacja nie została również podwyższona w momencie otwarcia Małej Sceny, dysproporcji tej również nie zredukował fakt finansowania Międzynarodowego Festiwalu Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych z dotacji podmiotowej (która umożliwiła rozwój Festiwalu). Dotacja ta (1 milion złotych) uwzględniana jest w ogólnej dotacji Teatru. Mimo zacierających się w ostatnich latach różnic repertuarowych pomiędzy miejskimi teatrami dramatycznymi, Teatr Powszechny wciąż pozostaje głęboko niedofinansowany.

Na kolejnych stronach wykresy przedstawiające dane nt. działalności Teatru Powszechnego w Łodzi na tle pozostałych miejskich teatrów:

- Liczba sprzedanych biletów w latach 2002 – 2017
- Wpływy z biletów
- Dotacje na działalność

**Wykresy zostały przygotowane na podstawie danych zawartych w odpowiedzi Wiceprezydenta Miasta Łodzi Krzysztofa Piątkowskiego na interpelację nr DOA-OA-II.003.45.2018 (odnośnik do dokumentu źródłowego: https://bip.uml.lodz.pl/files/bip/public/rada_miejska/interpelacje/7/Tomaszewski_miedzysesyjna_o45odpowiedz.pdf)*

Łódzkie teatry miejskie - liczba sprzedanych biletów wg lat 2002-2017.

TEATR	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Teatr Pinokio	43996	45018	41978	44928	47573	49236	49190	49975	40345	42140	38256	42848	41743	38912	38385	36228
Teatr Arlekin	46651	47367	47443	45334	43335	45732	52478	45900	46553	46940	55734	51212	39073	51222	59677	62859
Teatr Nowy	26984	34523	34248	38927	42132	44724	41898	22476	32792	56578	57735	53319	55632	56605	62113	49589
Teatr Muzyczny	58240	75252	70114	51838	58049	61468	68836	41258	17371	40759	63224	74356	78864	79652	71115	81069
Teatr Powszechny	56007	61306	59889	59655	69396	67973	67127	72592	74214	65256	65291	74140	69256	75602	78229	84601

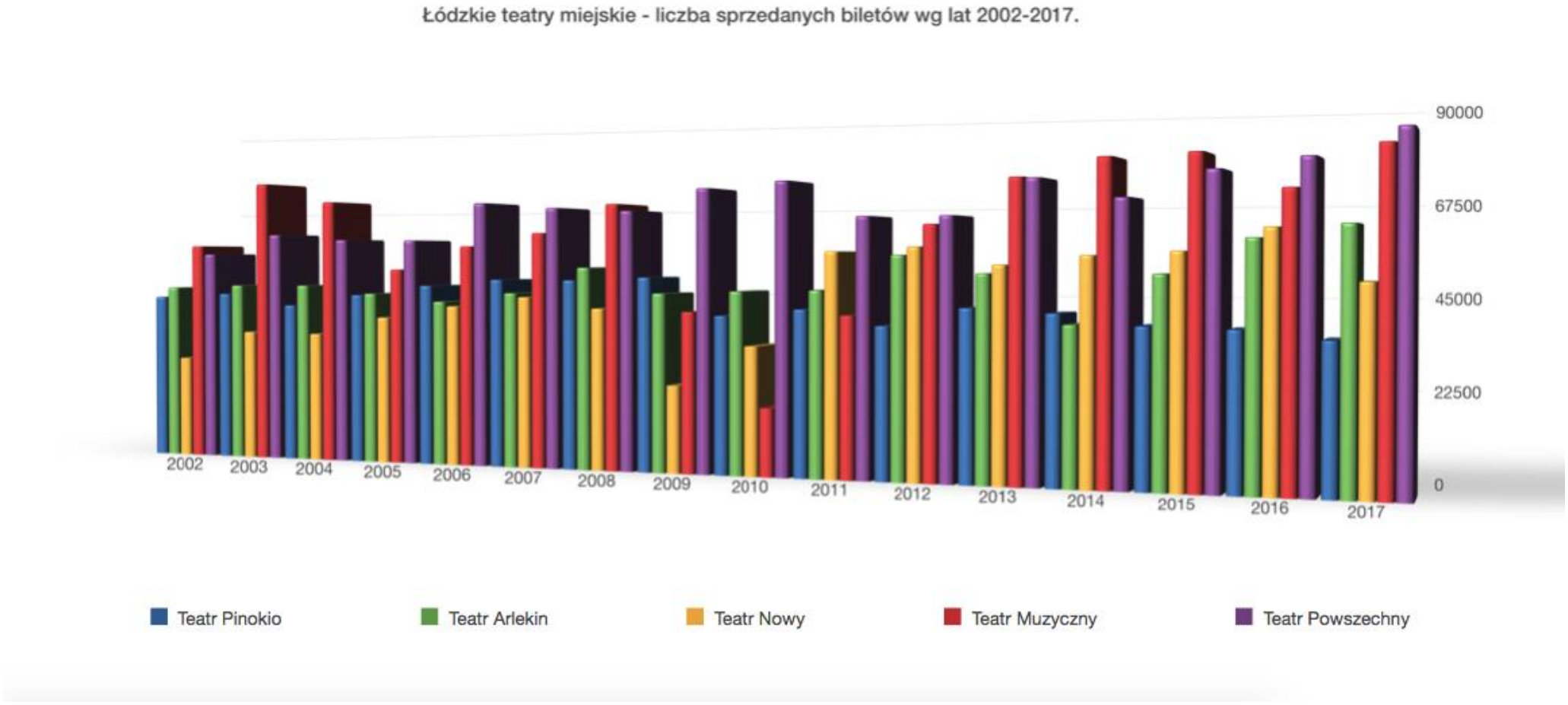

Łódzkie teatry miejskie - wpływy z biletów (zł). Porównanie sprzedaży wg lat 2002-2017.

TEATR	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Teatr Pinokio	420213	424762	410336	424762	458532	505928	599084	581955	536436	585154	532632	622767	636090	495717	541273	575909
Teatr Arlekin	389487	398214	449160	427406	455611	536478	628283	574935	605163	600778	639005	558139	468643	698560	773136	776771
Teatr Nowy	372927	391516	473795	474260	557061	604587	615191	360809	633105	1195233	1167044	1146609	1135150	1297951	1405317	1521629
Teatr Muzyczny	681206	696644	700899	593651	726824	617216	860738	792321	361383	1158815	1870817	2097046	2136243	2315413	2181411	3266992
Teatr Powszechny	984347	1140245	1353371	1333728	1437295	1692457	2006085	2378786	2794151	2184519	2212355	2535160	2563710	2696329	2939526	3396280

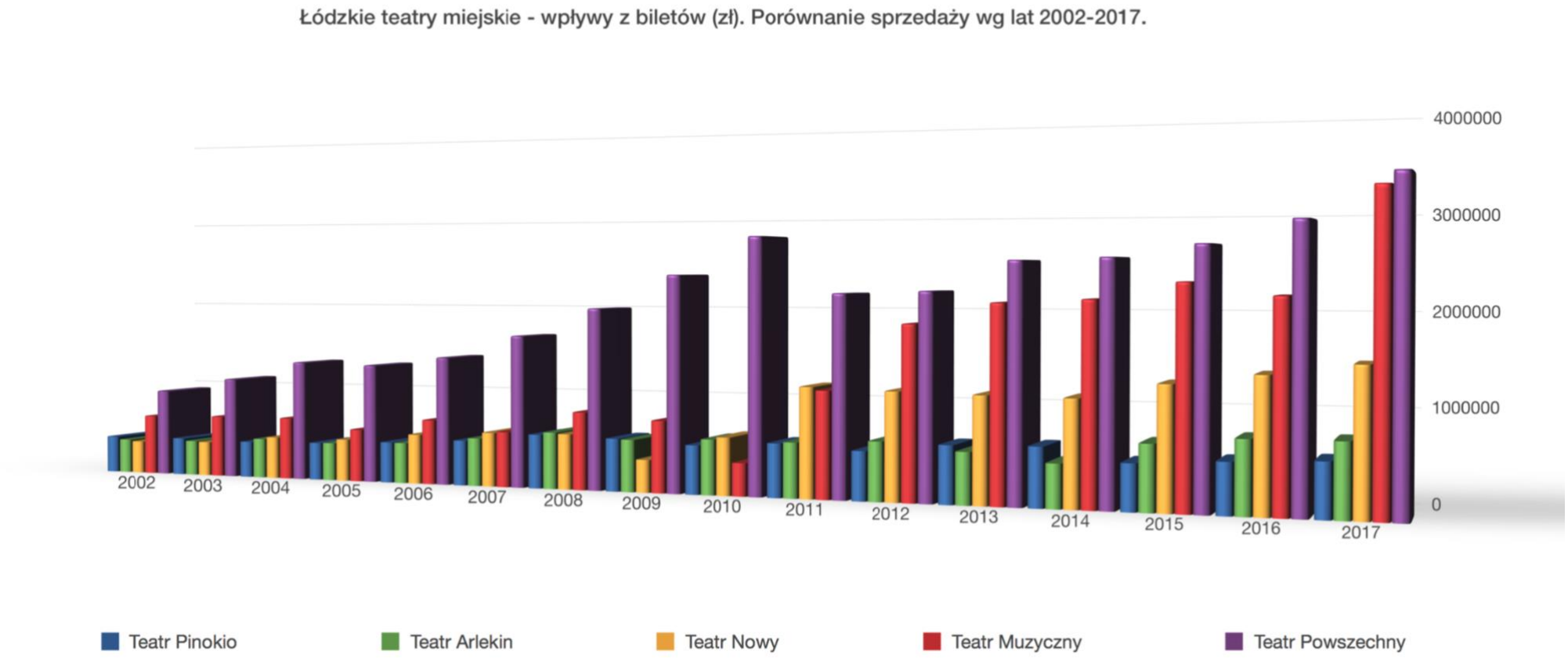

Łódzkie teatry miejskie - dotacje na działalność (zł). Porównanie wg lat 2002-2017.

TEATR	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Teatr Pinokio	1429000	1299000	1514600	1530000	1591500	1830000	2094700	2264400	2502300	2755100	2718700	2587000	2630000	2710000	3356900	3037000
Teatr Arlekin	1463000	1434000	1464600	1560000	1623000	1960000	2522200	2942900	2905400	3405000	3132700	2890000	3068500	3739768	3679451	3427504
Teatr Nowy	5410000	4568000	4412100	5037300	7048300	7538681	5744600	6089000	6125100	6548958	5901933	5193550	5804500	5844846	6260486	6982410
Teatr Muzyczny	4544000	3907500	4396400	4190000	4604050	5105700	6660500	6670500	6645000	8104200	7447500	6700510	7600510	7830510	8052376	8594590
Teatr Powszechny	2364000	2226000	2837000	2850000	3138000	3275800	4390800	4300500	2794151	4792000	4789900	4602600	4700000	5150000	5400000	5000000

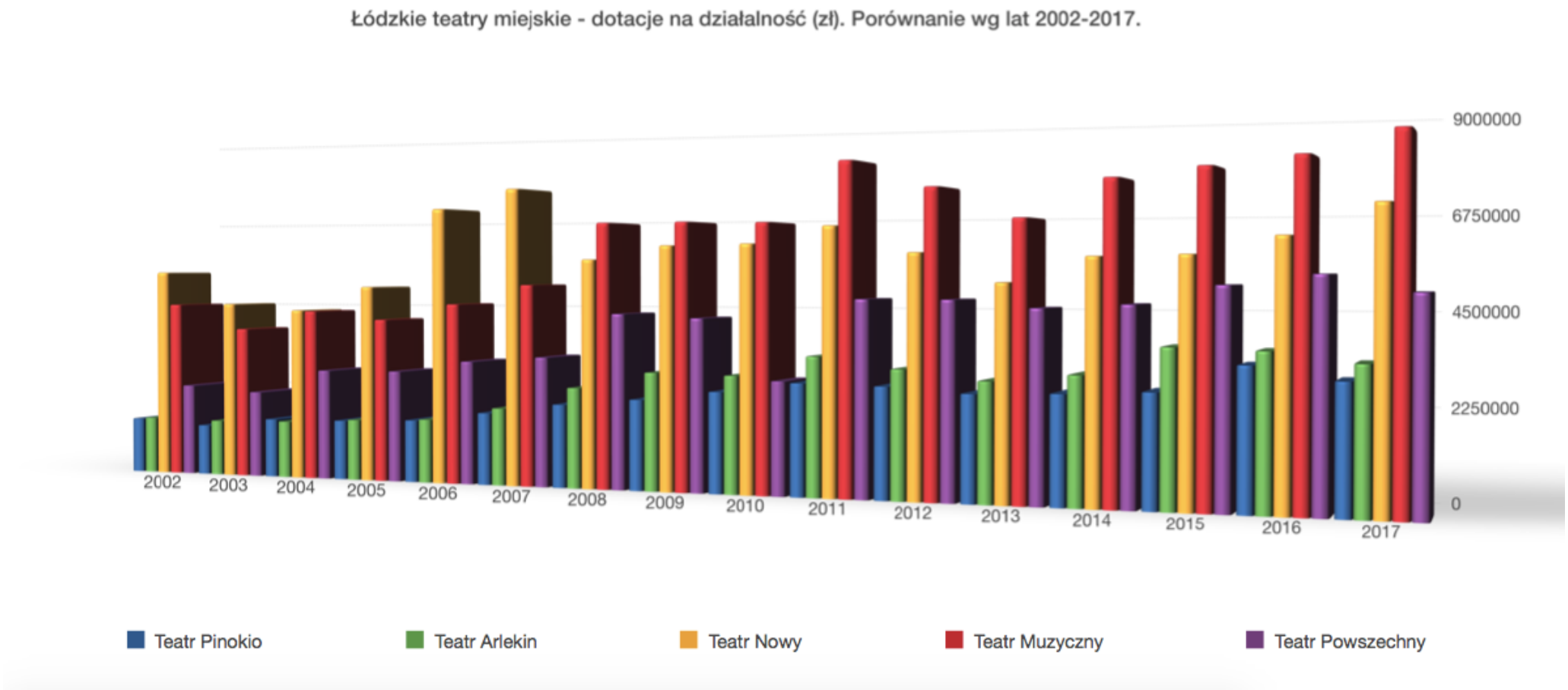

Repertuar

Działając w myśl zasady *Teatr blisko ludzi*, Teatr Powszechny wychodzi naprzeciw oczekiwaniom jak najszerszych grup odbiorców. Jako scena komediowa staramy się pokazywać całe spektrum tego typu teatru. Właśnie z poczucia potrzeby upomnienia się o komedię i pokazania widzom, że jest ona czymś więcej niż tylko powszechnie utożsamiane z tym rodzajem repertuaru lekkie komedie i farsy – od lat z mniejszym i większym sukcesem realizowane na rodzimych scenach – narodziło się Polskie Centrum Komedii, stanowiące od lat jedną z wizytówek Teatru Powszechnego. Budując repertuar kolejnych sezonów staram się **zapewnić łódzkiej widowni rozrywkę na najwyższym poziomie,** prezentując zarówno uznanych twórców zagranicznych, jak również proponując prapremiery współczesnych polskich komedii i utworów znajdujących się na pograniczu gatunków. Możliwość taką daje niewątpliwie **Mała Scena Teatru Powszechnego, która od początku była w moim zamyśle przestrzenią dla teatru bardziej wymagającego**, poszukującego, a także miejscem artystycznych debiutów. Tu powstały m.in. prapremiera adaptacji prozy nagrodzonego Paszportem Polityki Wojciecha Kuczoka – *Spiski*, prapremiera kameralnej sztuki Piotra Bulaka nagrodzonej w konkursie „Komediopisanie" *Uwolnić karpia* w reżyserii Krystyny Meissner, autorski spektakl Weroniki Szczawińskiej na podstawie napisanej specjalnie na potrzeby tej realizacji sztuki Agnieszki Jakimiak *Artyści prowincjonalni,* a także muzyczne spektakle *Tu-wim* i *Oś* czy zrealizowane przez młodych reżyserów projekty zaproponowane przez aktorów naszego Teatru – monodramy Aleksandry Listwan *Czad* i Jakuba Firewicza *Stopklatka* wg sztuki młodej polskiej dramatopisarki Maliny Prześlugi.

Duża Scena Teatru Powszechnego stanowi w moim zamyśle miejsce prezentacji spektakli lżejszych, większych obsadowo i adresowanych do szerszego odbiorcy. W kolejnych latach chcę zachować ten podział, proponując oczywiście rozwój obu scen. Na Małej Scenie nadal będzie się pojawiać bardziej wymagający repertuar realizowany przez młodych twórców (ostatni sezon zaowocował doskonałymi spektaklami młodych reżyserów, absolwentów łódzkiej Szkoły Filmowej, z którymi nadal chcę współpracować, dając im szansę na zawodowy debiut w teatrze). Chciałabym też, aby tworzyli tu także uznani artyści. Do tej pory na Małej Scenie pracowali tak ważni twórcy współczesnego polskiego teatru jak Maja Kleczewska, Krystyna Meissner czy Janusz Wiśniewski. Na Dużą Scenę również planuję „wpuścić" świeże powietrze, zapraszając do współpracy twórców z nowatorskim podejściem do komedii. W kolejnych sezonach eksploatować będziemy tu tytuły tak cenione przez publiczność jak *Szalone nożyczki, Mayday 2*, *Boeing, Boeing* czy *Hotel Minister.* Jednak premiery kolejnych fars przeplatać będziemy współczesnymi polskimi komediami. Stąd ostatnia prapremiera – *Wytwórnia piosenek,* zrealizowana z okazji jubileuszu Teatru przez wybitnych artystów Macieja Karpińskiego, Macieja Wojtyszkę i Allana Starskiego. Spotkała

się ona z doskonałym przyjęciem publiczności i chciałabym, aby podobne realizacje adresowane do szerokiego widza wzbogacały repertuar Teatru Powszechnego w kolejnych sezonach. Wierzę, że Duża Scena może udowodnić, że polski teatr ma znakomite korzenie komediowe.

Repertuar:

Zgodnie z założeniami programowymi, Teatr Powszechny jako Teatr blisko ludzi prezentował różnorodne pod względem estetyki i tematyki spektakle, aby wychodzić naprzeciw oczekiwaniom jak najszerszych grup odbiorców. Na scenach Teatru Powszechnego w Łodzi prezentowane są sztuki zarówno uznanych twórców zagranicznych, jak również prapremiery współczesnych polskich komedii.

Mała Scena jest przestrzenią teatru poszukującego nowych form wypowiedzi, także nowych form komediowych. Od początku sezonu 2015/2016 odbyły się na niej m.in.: prapremiera czarnej komedii Wojciecha Bruszewskiego (legendy twórczości awangardowej o międzynarodowej randze) pt. „Dryl", prapremiera tragikomedii Stephena Sachsa pt. „Arcydzieło na śmietniku", premiera tragikomedii „Miarka za miarkę" Williama Shakespeare'a oraz prapremiera spektaklu „lovebook" Michała Siegoczyńskiego, który w nowatorski sposób traktuje formę komediową. Mała Scena była także przestrzenią dla realizacji spektakli dla dzieci i młodzieży – w ostatnich latach odbyły się kolejne premiery i prapremiery sztuk polskich, brytyjskich i australijskich autorów w ramach cyklu edukacyjnego „Dziecko w sytuacji" („Ony" Marty Guśniowskiej, „Impreza" Johna Retallacka", „Dziewczyna jak ta" Evana Pleceya, „Siedemnaście" Matthew Whitteta).

Na Małej Scenie zrealizowany został również spektakl poświęcony historii Łodzi – prapremierowe „Tango Łódź", napisane specjalnie dla Teatru Powszechnego przez Radosława Paczochę, przedstawia historię naszego miasta z innej perspektywy. Na Małej Scenie odbyła się także premiera „Vladimira" Matjaža Zupančiča oraz spektaklu „Hannah Arendt: Ucieczka", który powstał w koprodukcji z Komuną Warszawa – jedną z najważniejszych scen alternatywnych w kraju. Z kolei w kwietniu 2018 odbyła się prapremiera „Siódmego anioła" Zbigniewa Herberta – spektakl wpisał się w obchody roku poety.

Mała Scena jako przestrzeń realizacji spektakli poszukujących sukcesywnie się rozwija i ma coraz większą widownię. Większość spektakli, które prezentowane są w Teatrze Powszechnym w Łodzi, to spektakle prezentowane na Małej Scenie. Na kolejnej stronie znajduje się wykres, który obrazuje tę tendencję.

Na Dużej Scenie odbyły się między innymi premiery komedii, których główną bohaterką jest postać pomocy domowej. Sztuki Marca Camolettiego „Żona potrzebna od zaraz" oraz „Pomoc domowa" specjalnie dla Teatru Powszechnego w Łodzi przetłumaczył Bartosz Wierzbięta, który znany jest szerokiemu gronu odbiorców, jako twórca polskich dialogów do takich filmów animowanych, jak m.in. „Shrek", „Rybki z ferajny", „Misja Kleopatra", „Asterix i Obelix", „Madagaskar", „Sezon na misia", „Kot w butach", „Film o pszczołach", „Hotel Transylwania". Nowe przekłady zamówione przez Ewę Pilawską zyskały popularność również w teatrach warszawskich i krakowskich, „Pomoc domowa" jest wystawiana m.in. w warszawskim Och Teatrze, gdzie w roli głównej występuje Krystyna Janda. W 2018 roku w Teatrze Powszechnym odbyła się również premiera sztuki Raya Cooneya „Wszystko w rodzinie". Na Dużej Scenie – zgodnie z założeniami – eksploatowane były także spektakle „Szalone nożyczki", „Boeing, Boeing" czy „Mayday 2".

Mała Scena Teatru Powszechnego w Łodzi
- ilość przedstawień wg sezonów artystycznych

SEZON	ILOŚĆ PRZEDSTAWIEŃ
2012/2013	110
2013/2014	133
2014/2015	152
2015/2016	187
2016/2017	189
2017/2018	213

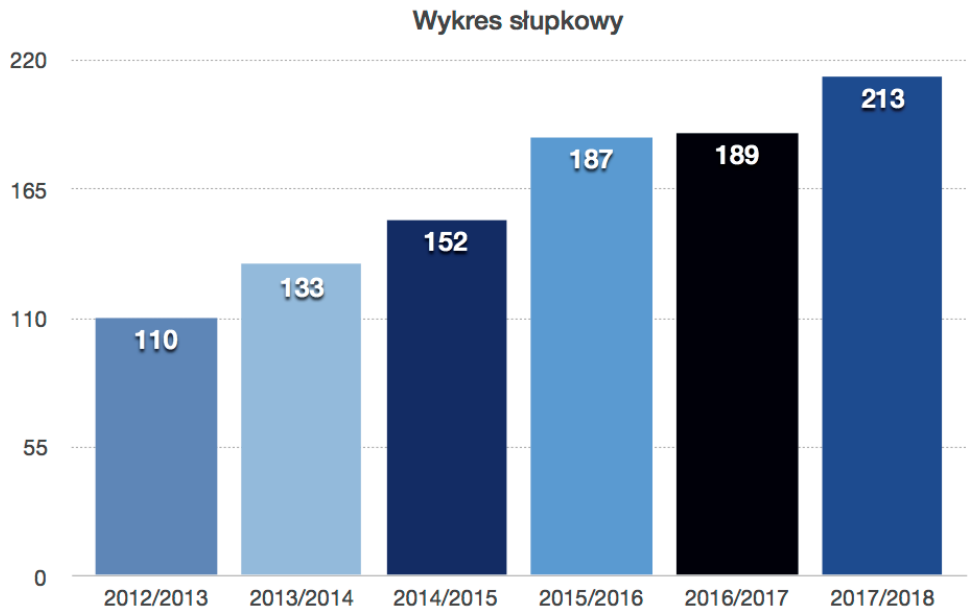

EUROPEJSKIE CENTRUM KOMEDII

Właśnie z potrzeby odrodzenia polskiej komedii, wypracowania jej współczesnej odsłony oraz zawalczenia o jej nowoczesny styl inscenizacji, zrodził się **mój autorski projekt Polskiego Centrum Komedii**. Projekt realizowany jest przez Teatr Powszechny na kilku płaszczyznach – na poziomie pracy nad tekstem, poszukiwania nowych dramatopisarzy i aktywowania środowiska piszących dla sceny oraz scenicznej realizacji. Moim celem na kolejne lata jest dalsze poszerzanie repertuaru Teatru Powszechnego i dyskusji na temat obecności komedii we współczesnym teatrze. Dlatego **w kolejnych sezonach będę kontynuować prace Polskiego Centrum Komedii i poszerzać je o nowe konteksty, budując Europejskie Centrum Komedii**. Jestem przekonana, że dzięki Centrum Łódź ma szansę stać się unikatowym na skalę kraju ośrodkiem zajmującym się współczesną komedią. Komedia cały czas traktowana jest przez autorów i realizatorów po macoszemu, jako coś wstydliwego, niewartego uwagi. Chcę pokazać, że za pomocą tego gatunku można poruszać tematy najważniejsze – uniwersalne, a jednocześnie bliskie współczesnemu człowiekowi, naszemu widzowi. Ważne jest tylko, aby konfrontować najnowsze teksty komediowe ze współczesną estetyką teatralną (która zdaje się nie docierać do teatrów komediowych) by coraz odważniej prezentować wielowymiarowość komizmu i śmiechu. Mówiąc o odrodzeniu komediowego gatunku nie wolno jednak zapominać o jego klasycznych kanonach, według których komedia miała za zadanie nie tylko śmieszyć, ale przede wszystkim odwoływać się do określonego światopoglądu. Dlatego Teatr Powszechny w kolejnych sezonach będzie konsekwentnie sięgać po coraz szersze spektrum komedii, poszukując tym samym nowych elementów komediowego rzemiosła.

W moim zamyśle Europejskie Centrum Komedii nie będzie odrębną instytucją – chodzi mi tu o **taki styl prowadzenia Teatru Powszechnego w Łodzi, dzięki któremu na jego scenie zagości szerszy repertuar europejski, nawiążemy współpracę z ośrodkami zagranicznymi, a do współpracy zapraszać będziemy twórców rangi światowej.** Na przykład Czesi zbudowali swoją współczesną dramaturgię komediową z wykorzystaniem charakterystycznego dla nich poczucia humoru. Można uczyć się od nich, zaprosić na warsztaty z twórcami polskiego teatru naszych sąsiadów i czerpać z ich doświadczeń, jednocześnie dzieląc się swoimi. Jeśli realizujemy prapremiery sztuk autorów angielskich czy francuskich, należy zaprosić ich do dyskusji o ich twórczości, źródłach inspiracji, poszukiwaniu tematów. Europejskie Centrum Komedii, którym mam nadzieję stanie się Teatr Powszechny, z jednej strony budować będzie repertuar łódzkiej sceny, z drugiej edukować i to

zarówno ludzi teatru jak i odbiorców. Pozwoli również na **promocję polskiego i łódzkiego teatru za granicą**. Współpraca zagraniczna i możliwości zaistnienia na arenie międzynarodowej zaowocują nie tylko wymianą doświadczeń, ale też zachęcą młodych twórców do współpracy z Teatrem Powszechnym i wiązania swojej zawodowej i artystycznej przyszłości z Łodzią.

Każda z czterech edycji organizowanego przez Teatr Powszechny w Łodzi ogólnopolskiego konkursu na współczesną polską komedię *Komediopisanie* spotkała się z ogromnym zainteresowaniem. Łącznie na konkurs wpłynęło ponad 600 sztuk z Polski i z zagranicy. Teksty wyłonione w konkursie oraz sztuki napisane specjalnie na zamówienie Polskiego Centrum Komedii doczekały się swoich realizacji w Teatrze Telewizji, na scenach Warszawy i Krakowa oraz za granicą. Wśród autorów zgłaszających swoje prace znaleźli się zarówno amatorzy, którzy zachęceni inicjatywami Polskiego Centrum Komedii chcieli sprawdzić się w pisaniu dla teatru, jak i uznani twórcy, których teksty nagradzane są na rozmaitych konkursach i festiwalach i z powodzeniem realizowane przez najlepszych teatralnych reżyserów.

W najbliższym czasie w ramach poszerzenia działalności Centrum rozwinięta zostanie elektroniczna Biblioteka Polskiego Centrum Komedii. Już teraz na oddzielnej podstronie witryny www.powszechny.pl dostępne są elektroniczne wersje sztuk (w formacie PDF) nagradzanych w poszczególnych edycjach oraz ich tłumaczenia. Wyłonione w konkursie sztuki przełożone na język angielski, francuski i czeski trafiły do zagranicznych agencji.

Nagrodzone utwory z pierwszej i drugiej edycji zostały ponadto opublikowane w wydanej przez Polskie Centrum Komedii *Antologii współczesnej polskiej komedii*, której część nakładu została rozesłana do polskich i zagranicznych agencji autorów, bibliotek uczelni artystycznych oraz teatrów i instytucji kulturalnych w całej Polsce. Obecnie przygotowujemy się do wydania drugiego tomu *Antologii…* oraz wersji obu publikacji w formie audiobooków. W nadchodzących sezonach kontynuować będziemy organizację konkursu, poszerzając go o aspekt międzynarodowy, aby w ten sposób rozpocząć współpracę z autorami zagranicznymi. W związku z tym w kolejnej edycji *Komediopisania* zamierzam zaproponować część zamkniętą, do której zaproszę autorów obcojęzycznych.

Ważnym aspektem Europejskiego Centrum Komedii będzie – w moim zamyśle – edukowanie i dyskusja na temat współczesnej dramaturgii komediowej. Prace nad odnowieniem gatunku muszą odbywać się dwutorowo – z jednej strony praca nad tekstem, z drugiej nad sposobem jego realizacji i konfrontowaniem go z widzem. Podczas czwartej odsłony *Komediopisania* oprócz wyłonienia trzech laureatów, jury wskazało teksty, które

mają wysoki potencjał literacki, wymagają jednak pracy na poziomie tekstu, zanim trafią do scenicznej realizacji. Dlatego podjęliśmy decyzję o zorganizowaniu warsztatów we współpracy z Państwową Wyższą Szkołą Filmową, Telewizyjną i Teatralną im. Leona Schillera w Łodzi, podczas których autorzy sztuk pracowali ze studentami Wydziału Reżyserii i Wydziału Aktorskiego nad przygotowaniem czytań performatywnych swoich sztuk. Opiekę nad warsztatami objął Roman Pawłowski, który po końcowych pokazach prowadził dyskusje z autorami, realizatorami i zaproszonymi autorytetami w dziedzinie dramaturgii. W kolejnych sezonach proponować będziemy podobne rozwiązania, zacieśniając współpracę z autorami i absolwentami łódzkiej szkoły.

W ramach Europejskiego Centrum Komedii organizować będziemy regularnie spotkania i panele dyskusyjne z udziałem specjalistów z różnych dziedzin, dzięki którym temat komedii, poczucia humoru i śmiechu usytuowane zostaną w szerszym kontekście społecznym.

Za organizację dyskusji odpowiadać będą zasiadający w Radzie Centrum Komedii:

– prof. Dobrochna Ratajczak – teatrolog i dramatolog, jeden z największych w Europie autorytetów w dziedzinie komedii, kierownik Zakładu Dramatu i Teatru w Instytucie Filologii Polskiej na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu, autorka ok. 200 prac naukowych

– Juliusz Machulski – reżyser teatralny, filmowy i telewizyjny, scenarzysta i autor sztuk teatralnych, producent

– Maciej Wojtyszko – reżyser teatralny, filmowy i telewizyjny, autor sztuk teatralnych, scenariuszy filmowych, książek dla dzieci i młodzieży, komiksów i filmów animowanych.

Uruchomiony zostanie również nowy cykl warsztatów dramatopisarskich dla amatorów i zawodowców niezwiązanych jeszcze z Centrum, realizowany pod kierunkiem polskich i zagranicznych twórców. Nowy rozdział w działalności Centrum chciałabym rozpocząć od warsztatów, po których ogłosimy kolejną edycję konkursu *Komediopisanie*.

Działalność Europejskiego Centrum Komedii pozwoli nie tylko nawiązać i rozwinąć kontakty z innymi instytucjami teatralnymi w kraju, ale też w Europie. Już dziś w ramach Małej Sceny powstały interesujące spektakle, które spotkały się z dużym zainteresowaniem i uznaniem zagranicą. Można tu wymienić choćby *Tu-wima*, który z ogromnym powodzeniem prezentowany był w Stuttgarcie, Londynie i na jednym z najważniejszych Festiwali Teatralnych w Europie – International Festival of Theatre in Sibiu. Organizatorzy tego ostatniego wiedzę o Teatrze Powszechnym w Łodzi zdobyli dzięki kontaktom nawiązanym przy okazji wizyty rumuńskiego teatru na Międzynarodowym Festiwalu Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych. Działalność Centrum stworzy kolejne okazje do nawiązania podobnych

kontaktów i współpracy zagranicznej, która zaowocować może nie tylko wyjazdami zagranicznymi i promocją Teatru Powszechnego i Łodzi w Europie, ale również współpracą na zasadzie koprodukcji wspólnych wydarzeń artystycznych.

Europejskie Centrum Komedii

Zgodnie z założeniami, Centrum Komedii – jako integralny filar działalności Teatru Powszechnego w Łodzi – przyczynia się do poszerzania repertuaru Teatru oraz dyskusji na temat obecności komedii w teatrze. Postawiony przed Centrum cel konfrontacji najnowszych tekstów komediowych ze współczesną estetyką teatralną pozwala prezentować wiele wymiarów komizmu i śmiechu. Zrealizowane od początku sezonu 2015/2016 spektakle – „Brancz" Juliusza Machulskiego w reżyserii Michała Siegoczyńskiego, „Dryl" Wojciecha Bruszewskiego w reżyserii Marty Streker, „Arcydzieło na śmietniku" Stephena Sachsa w reżyserii Justyny Celedy, „Miarka za miarkę" Williama Shakespeare'a w reżyserii Pawła Szkotaka, „lovebook" (scenariusz i reżyseria – Michał Siegoczyński) czy „Hannah Arendt: Ucieczka" w reżyserii Grzegorza Laszuka – pokazują bardzo szerokie spektrum komedii w różnorodnych jej aspektach. Spektakle z Małej Sceny uzupełniają prezentowane na Dużej Scenie komedie i farsy, które – dzięki zamawianym przez Teatr tłumaczeniom – również wzbogacane są o elementy rodzimego poczucia humoru, dzięki czemu również przyczyniają się do pogłębiania namysłu nad kondycją gatunku komediowego.

Zgodnie z założeniami, domeną Centrum Komedii nie jest tylko prezentacja spektakli. Na autorski projekt składają się również: konkurs „Komediopisanie" oraz panele dyskusyjne i spotkania, dzięki którym temat komedii, poczucia humoru i śmiechu rozpatrywane są w szerszym kontekście społecznym.

W styczniu 2017 rozstrzygnięta została piąta edycja konkursu „Komediopisanie", do której nabór trwał od października 2015 roku. Jury (w skład którego wchodzili Ewa Pilawska, prof. Dobrochna Ratajczakowa, Dominika Łarionow, Łukasz Drewniak, Paweł Szkotak i Piotr Dzięcioł) wybierało z ponad 250 nadesłanych sztuk. Po przeczytaniu tekstów nadesłanych na V Ogólnopolski Konkurs na napisanie współczesnej polskiej komedii „Komediopisanie" postanowiło przyznać następujące nagrody:

- I nagrodę w wysokości 20 000 zł sztuce „Woody Allen ukradł mi dowcip" autorstwa Jakuba Wojnarowskiego
- II nagrodę w wysokości 15 000 zł sztuce „Wykapany zięć" autorstwa Krzysztofa Kędziory
- III nagrodę w wysokości 10 000 zł sztuce „I że Cię nie opuszczę" autorstwa Piotra Chrzana

oraz wyróżnienie w wysokości 5 000 zł sztuce „Komedia nieco kryminalna" autorstwa Pawła Szumca

W nadchodzących sezonach planowane jest ogłoszenie kolejnej edycji konkursu, który poszerzony zostanie o aspekt międzynarodowy, co pozwoli rozpocząć współpracę z autorami zagranicznymi. W kolejnej edycji Komediopisania uruchomiona zostanie część zamknięta, do której zaproszeni zostaną autorzy obcojęzyczni. Obecnie trwają przygotowania do wydania drugiego tomu „Antologii współczesnej polskiej komedii". Ze względu na brak zadeklarowanego wcześniej wsparcia finansowego ze strony organizatora, realizacja założeń Europejskiego Centrum Komedii jest bardzo utrudniona. Mimo to, Teatr stara się realizować sukcesywnie kolejne założenia programowe, w tym również ideę organizacji dyskusji na temat poszukiwania języka współczesnej komedii przy zaangażowaniu wybitnych specjalistów, którzy pozwalają ujmować temat interdyscyplinarnie. Przykładem takiego podejścia jest seminarium, które towarzyszyło prapremierze komedii Wojciecha Bruszewskiego pt. „Dryl". Moderowane przez prof. Ryszarda Kluszczyńskiego seminarium pt. „Przestrzenie dialogu. Twórczość Wojciecha Bruszewskiego na skrzyżowaniu mediów i tendencji artystycznych" skupiło wybitnych specjalistów z Polski i zagranicy. Uczestnicy seminarium, w indywidualnych wystąpieniach oraz wspólnej dyskusji scharakteryzowali twórczość artysty (którego dzieła należą do najważniejszych osiągnięć awangardowej sztuki w Polsce) w kontekście napisanej przez niego na „Komediopisanie" sztuki. Przedmiotem refleksji będą różne obszary twórczej pracy Bruszewskiego: fotografia, film, obiekty i instalacje, sztuka

komputerowa, literatura i teatr, a w szczególności wzajemne interakcje tych wszystkich mediów oraz wielu różnych tendencji wyznaczających wspólnie bogactwo sztuki tego artysty. W seminarium wzięli udział: Monika Górska-Olesińska, Lech Lechowicz, Filip Pudło, Marek Wasilewski i David Curtis. Seminarium odbywało się w języku polskim i angielskim.

REGIONALNE CENTRUM EDUKACJI KULTURALNEJ

W myśl zasady *Teatr blisko ludzi* ważne miejsce obok działalności repertuarowej Teatru Powszechnego zajmuje *Edukacja teatralna*. Od lat kładę na to wielki nacisk, bowiem ma ona na celu kształcenie świadomości widzów, wyrabianie w nich nawyku uczestnictwa w kulturze, rozbudzania naturalnej potrzeby obcowania ze sztuką, jak również docieranie do nowych odbiorców. *Edukacja teatralna* realizowana jest w Teatrze Powszechnym na wielu płaszczyznach (rocznie organizujemy średnio 150 zajęć edukacyjnych). Rosnące wciąż zainteresowanie warsztatami, prelekcjami, lekcjami teatralnymi oraz innymi projektami edukacyjnymi pokazuje, że istnieje silna potrzeba rozwijania programu edukacyjnego i stwarzania nowej przestrzeni dla rozwoju inicjatyw kształtujących świadomość, ale także samodzielność i kreatywność widza i odbiorcy.

Teatr Powszechny w Łodzi – dzięki organizowanym w różnej formule zajęciom, których był inicjatorem – posiada bogate doświadczenie i wiedzę na temat najważniejszych kierunków rozwoju programu edukacyjnego. Czerpiąc z tych doświadczeń doskonale zdaję sobie sprawę z potrzeb odbiorców i na kolejne pięć lat wyznaczam sobie i Teatrowi konkretne cele do zrealizowania w tym zakresie. Dlatego Teatr podjął już starania, by rozpocząć realizację mojego autorskiego projektu stworzenia Regionalnego Centrum Edukacji Teatralnej – merytorycznego kompleksu pozwalającego na prowadzenie działań warsztatowych i edukacyjnych, dyskusji i paneli, a jednocześnie przestrzeni umożliwiającej jak najpełniejsze wykorzystanie potencjału kulturalnego miasta. Łódź jest obecnie postrzegana w Polsce jako ośrodek dynamicznie się rozwijający, miasto stwarzające nowe szanse zawodowe dla młodego pokolenia, a jednocześnie podejmujące różnorodne działania na rzecz starszych jego mieszkańców. Powstanie Regionalnego Centrum Edukacji Teatralnej byłoby naturalnym poszerzeniem już istniejącej oferty i wzbogaceniem jej o nowe inicjatywy, przyczyniając się do rozwijania świadomości mieszkańców, a tym samym do rewitalizacji społeczności Łodzi i regionu. Stworzenie Centrum może **przyczynić się do uczynienia z Łodzi ważnego ośrodka teatralnego i edukacyjnego na mapie Polski. Moja koncepcja przewiduje, że Centrum stałoby się w Łodzi i w całym regionie miejscem, w którym skoncentrowana byłaby większość działań z zakresu edukacji teatralnej i artystycznej;** dzięki temu modelowi działania – w odróżnieniu od rozproszonej edukacji – łatwiej można koordynować różnorodne formuły działalności edukacyjnej.

Realizowana od lat *Edukacja teatralna* w Teatrze Powszechnym jest nieodpłatna i adresowana do różnych grup odbiorców. Ta dla najmłodszych widzów prowadzona jest

konsekwentnie od czasu, gdy z programów szkolnych zniknęły zajęcia plastyczne i muzyczne. Wierzę, że **wychowanie młodego widza**, dla którego uczestniczenie w kulturze ma stać się czymś naturalnym i oczywistym, pozwalając mu jednocześnie nie tylko zdobywać wiedzę, ale i rozwijać wyobraźnię i osobowość, **przyniesie też wymierne skutki dla Łodzi**. **Wpłynie bowiem na wzrost kapitału kulturalnego miasta,** a poprzez pokazanie możliwości uczestniczenia, czy też samodzielnego tworzenia przestrzeni kultury, stanie się **argumentem przemawiającym za atrakcyjnością Łodzi jako miejsca do życia**. Centrum ma szansę przyciągnąć ludzi młodych, którzy często traktują Łódź nie jako miejsce docelowe stwarzające warunki rozwoju, ale jako etap przejściowy (np. podczas studiów czy w okresie nauki); oferując miejsca pracy i rozwoju przyczyni się do nakłonienia ich do pozostania w Łodzi.

Planowane przez mnie kierunki działania Regionalnego Centrum Edukacji Teatralnej zapewnią **dotarcie do mieszkańców Łodzi i województwa w każdym wieku** (przygotowanie zróżnicowanego oraz odpowiednio sprofilowanego programu edukacyjnego), a także do grup osób społecznie wykluczonych, niepełnosprawnych (niewidomych i słabo widzących). Byłoby to możliwe dzięki stworzeniu programu edukacyjnego uwzględniającego specyficzną strukturę mieszkańców miasta i regionu – opartego na zrozumieniu świadomości, stopnia przygotowania, sytuacji materialno-społecznej teatralnego widza. Nie chodzi mi bowiem o edukację teatralną dla hermetycznego grona odbiorców, lecz o umiejętne przekonanie nieprzygotowanego i sceptycznie nastawionego do teatru widza do wartości, które reprezentuje sztuka teatralna**. Ważna jest także lokalizacja Centrum – z jednej strony może ona pozwolić na dalszą rewitalizację ulicy Legionów**, z drugiej zaś strony ma szanse stać się swoistą „kładką" łączącą nowe handlowo-kulturalne centrum Łodzi (Manufaktura) z nieodległą, zaniedbaną i opustoszałą częścią miasta. Ulica Legionów i sąsiadujące z nią ulice zamieszkałe w dużej mierze przez osoby bezrobotne, pozostające pod opieką MOPS, nie dają bowiem obecnie szans zainteresowaniu ich mieszkańców kulturą.

Program edukacyjny Centrum obejmowałby szeroko rozumianą edukację z zakresu kultury i sztuki, co stanowiłoby uzupełnienie dla edukacji szkolnej. Podstawowe założenie to program edukacyjny oparty na interdyscyplinarności oraz uświadamianiu odbiorcom wzajemnego przenikania się sztuk i ich oddziaływania na siebie. Jak pokazują organizowane regularnie przez Teatr wydarzenia, największe zainteresowanie budzą projekty, które nie izolują poszczególnych gałęzi sztuki, lecz sztukę traktują jako zespół wzajemnie stymulujących się przejawów działalności artystycznej, prezentującej kulturę jako zespół naczyń połączonych. W sposób oczywisty w Centrum wiodącą wśród sztuk rolę miałby teatr, który konfrontowany byłby z innymi dziedzinami. Z teatrem jako fundamentem programu edukacyjnego zestawiane

byłyby – na zasadzie kontekstu, czasem także kontrastu – inne dzieła, co pozwalałoby przedstawić szerszy obraz kultury (dawnej i współczesnej).

Warto tu przypomnieć, że podstawowa *Edukacja teatralna* w Teatrze realizowana jest obecnie w dwóch zasadniczych kierunkach:

– *Lekcji teatralnych* – zajęć teoretycznych prowadzonych na jeden z dwudziestu jeden tematów z historii dramatu i teatru. *Lekcje* adresowane są do zorganizowanych grup młodzieży szkolnej (od uczniów szkół podstawowych) i akademickiej. Zajęcia na temat wybrany przez opiekuna grupy dostosowane są do grupy wiekowej i możliwości poznawczych ich uczestników. Zaproponowane przez Teatr tematy prezentują zagadnienia z zakresu historii dramatu i teatru (od antyku po współczesną inscenizację). Lista tematów dostępna jest na stronie internetowej Teatru. Podejmowane problemy, proporcje teorii i praktyki w czasie zajęć oraz tryb ich przeprowadzania, są różnicowane w zależności od wieku młodzieży oraz sugestii i potrzeb zgłaszanych przez opiekunów grup.

– *Warsztatów teatralnych* – to zajęcia praktyczne umożliwiające poznanie własnego ciała (ruch sceniczny, pantomima, taniec), pracę nad głosem (impostacja, dykcja, wymowa), a także zapoznanie się z elementarnymi zadaniami aktorskimi (zabawy teatralne, improwizacje na zadany temat) oraz prezentujące warsztat aktorski (podstawowe zadania aktorskie, emisja głosu, ćwiczenia oddechowe).

W planie edukacyjnym Centrum znalazłyby się działania programowo adresowane do konkretnych grup odbiorców i do odbiorców indywidualnych. Przez grupy odbiorców rozumieć należy zorganizowane **grupy przedszkolne, szkolne, studenckie, grupy emerytów, grupy zorganizowane z firm, korporacji**. Edukacja teatralna odbywałaby się w formie systematycznych i zaplanowanych długoterminowo wspólnie ze szkołami/instytucjami/firmami lekcji, a także w formie jednorazowych zajęć.

Obecnie zajęcia teoretyczne i praktyczne w Teatrze Powszechnym realizowane są również w określonych cyklach przyporządkowanych konkretnych zdarzeniom i działaniom artystycznym. W związku z tym, że w Teatrze Powszechnym znajduje się jedna z dwóch używanych obecnie w Polsce malowanych kurtyn, teatr realizuje specjalne *Lekcje o kurtynie.* Podczas lekcji prezentowana jest zasłona teatralna Powszechnego – obraz autorstwa Piotra Naliwajko *Zdumiewająco nieprzemysłowy duch* – historia jego powstawania, opowieść o tym jak i dlaczego trafiła do Łodzi, co zostało na niej uwiecznione. Jednocześnie w ramach zajęć prezentowana jest historia kurtyny teatralnej (od jej pierwszego pojawienia się w teatrze rzymskim w I wieku p.n.e.), jej zastosowania, przykłady najbardziej znanych kurtyn i związków kurtyn z architekturą teatralną.

Edukacja prowadzona w ramach zajęć w Regionalnym Centrum Edukacji Teatralnej jeszcze bardziej powiązana byłaby z dziełem teatralnym i komplementarna wobec spektaklu. Istotna będzie więc korelacja treści i przesłania spektaklu teatralnego z towarzyszącymi mu zajęciami edukacyjnymi. Warto podkreślić, że już dziś Teatr Powszechny w Łodzi ma w swoim repertuarze również propozycję edukacyjną w formie szczególnych spektakli dla najmłodszych. Ich wybór jest nieprzypadkowy. Kolejne realizacje tworzą cykl *Dziecko w sytuacji* – za pomocą współczesnej literatury dziecięcej poruszamy w nim kwestie ważne dla najmłodszych, z którymi nie zawsze potrafią sobie poradzić (samotność, wykluczenie z grupy rówieśniczej, choroba i śmierć najbliższych, depresja, rozwód rodziców). Spektakle mają na celu pokazanie najmłodszym,
że nie są sami ze swoimi kłopotami, zachęcają także do otwartości i rozmowy o swoich problemach, pokazują również, że każdą przeciwność można pokonać. Najnowsza realizacja z tego cyklu to *Oczy nieba* Davida Almonda, poruszająca problem dzieci niechcianych i pokazująca, że
o wartości otaczającego nas świata świadczą ludzie, których spotykamy na naszej drodze. Na przedstawienia z cyklu zapraszane są nieodpłatnie dzieci z domów dziecka, rodzinnych domów dziecka, rodzin zastępczych, podopieczni fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Synergia edukacji i spektaklu teatralnego powinna być rozwijana z uwzględnieniem repertuaru i rodzaju lekcji. Już teraz Teatr Powszechny realizuje zgodnie z tym założeniem projekt *Poranki w Powszechnym* – warsztaty plastyczno-teatralne towarzyszące prezentacjom spektakli zrealizowanych w cyklu *Dziecko w sytuacji*: *Niezwykły dom Pana A., czyli skradzione dźwięki*
i *Mój tata chce latać jak ptak* adresowane do najmłodszych widzów. Ich celem jest pobudzanie fantazji uczestników poprzez udział w spektaklu i zajęciach plastycznych. Warsztaty opierają się na prostych działaniach plastycznych i sile wyobraźni, co stanowi szczególną wartość w świecie zdominowanym przez elektronikę. Podobnie *Ugryźć Tuwima* – cykl warsztatów skierowany do uczniów gimnazjów i liceów realizowany przez aktorów spektaklu *Tu-wim*. Zajęcia prowadzone są praktycznie: ich uczestnicy – uczniowie szkół gimnazjalnych i średnich – pracują na tekstach Juliana Tuwima. Poznając tajniki zawodu aktora dowiadują się jednocześnie ciekawych faktów z życia Juliana Tuwima, jego twórczości, związków z Łodzią. *Ugryźć Tuwima* oznacza dla nas tyle co wgryźć się w jego twórczość, poznać od innej strony.

Współpraca z innymi instytucjami

Teatr ze swoją ofertą edukacyjną chętnie włącza się w działania innych instytucji, m.in. organizuje warsztaty teatralne dla uczestników licznych konkursów poświęconych wiedzy o kulturze realizowanych w województwie. Ambicją Regionalnego Centrum Edukacji Teatralnej powinno być docieranie do szerokiego grona odbiorców, uwzględnienie interdyscyplinarnego charakteru programu edukacyjnego oraz różnicowanie programu w zależności od statusu odbiorcy.

Dlatego ważne będzie więc podjęcie stałej i systematycznej współpracy z:

– **Instytutem Teatralnym im. Zbigniewa Raszewskiego w Warszawie**: Instytut Teatralny jako instytucja, do której statutowych celów należy między innymi „edukacja teatralna", „współpraca ze stowarzyszeniami i instytucjami krajowymi i zagranicznymi, zajmującymi się prowadzeniem podobnej działalności" oraz „wydawanie publikacji związanych z życiem teatralnym w Polsce i za granicą" stałby się kluczowym partnerem Teatru Powszechnego w Łodzi oraz Regionalnego Centrum Edukacji Teatralnej w zakresie tworzenia merytorycznego programu edukacyjnego.

– **Uniwersytetem Łódzkim**: w roku 2015 wraz z Uniwersytetem Łódzkim rozpoczęliśmy realizację warsztatów *Otwarta Scena. Krytyka teatralna w praktyce*. Cykl warsztatów z krytyki teatralnej odbywający się w ramach obligatoryjnych zajęć semestru letniego w roku akademickim 2014/2015 realizowany jest na Małej Scenie Teatru Powszechnego, a do prowadzenia zajęć dla studentów zaprosiliśmy wybitnych krytyków teatralnych z Polski. Celem kursu jest przygotowanie studentów do świadomego odbioru dzieła teatralnego. Istotą kursu jest kształcenie praktycznych umiejętności uprawiania różnych gatunków wypowiedzi krytycznej. Zajęcia służą zdobywaniu umiejętności opisu i interpretacji spektaklu teatralnego oraz pisania i redagowania tekstów krytycznych.

Kurs, prowadzony w ramach obowiązkowych studiów dla studentów Międzynarodowych Studiów Kulturowych UŁ, spotkał się z tak dużym zainteresowaniem ze strony studentów, że uruchomiona została dodatkowa grupa. W przyszłym roku akademickim planujemy kontynuację zajęć, a w przyszłości, w ramach statutowej działalności Centrum, poprowadzone w porozumieniu

z uczelnią zostałyby kolejne projekty edukacyjne, za których merytoryczną strukturę odpowiadałyby Teatr oraz Uniwersytet, a w które zaangażowani byliby wykładowcy UŁ oraz krytycy teatralni.

– **Akademią Sztuk Pięknych w Łodzi**: w łódzkiej ASP działa pracownia scenografii i kostiumu teatralnego, której studenci we współpracy z Centrum mogliby współpracować przy

tworzeniu scenografii teatralnych. W sezonie 2015/2016 zostaną oni zaproszeni na spotkanie z wybitnym twórcą scenografii teatralnej i filmowej, laureatem Oscara – Allanem Starskim (twórcą scenografii do spektaklu *Wytwórnia piosenek*). Będzie to wstęp do współpracy i regularnych spotkań ze studentami ASP. Ponadto współpraca z twórcami sztuk wizualnych wpisałaby się w interdyscyplinarny profil działalności Centrum. Dotychczasowe doświadczenia (między innymi współpraca podczas XXI Międzynarodowego Festiwalu Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych) pokazują, że w efekcie powstać mogą takie ciekawe projekty jak instalacja prezentowana w marcu 2015 r. w galerii handlowej Manufaktura).

– **Państwową Wyższą Szkołą Filmową, Telewizyjną i Teatralną im. Leona Schillera**: byłoby to rozwinięcie dotychczasowej współpracy (m.in. podczas warsztatów organizowanych podczas konkursu *Komediopisanie*) ze studentami i absolwentami uczelni. Mogliby oni uczestniczyć w zajęciach warsztatowych, przygotowywaniu projektów teatralnych. Studenci mogliby również prowadzić warsztaty. We współpracy przy organizowaniu zajęć edukacyjnych mogliby uczestniczyć również wykładowcy uczelni.

Ze względu na szeroki zakres tematów i obszarów badawczych Regionalnego Centrum Edukacji Teatralnej oraz konieczność dostosowania oferty edukacyjnej do różnych grup odbiorców, zajęcia prowadzone byłyby przez nauczycieli i wykładowców stacjonarnych, jak i gości. Zdywersyfikowałoby to sposoby przekazywania informacji, metodologię edukacji i zindywidualizowałoby podejście do widza. Ambicją Centrum będzie opracowanie nowych zeszytów metodycznych, opisujących programowe i merytoryczne założenia programu.

Charakter zajęć:

Formuła zajęć odbywających się w Regionalnym Centrum Edukacji Teatralnej powinna obejmować jak najszerszy zakres różnorodnych działań edukacyjnych. W ich skład wchodziłyby: międzynarodowe warsztaty teatralne dla młodzieży (umożliwiające współpracę z uznanymi reżyserami, dramaturgami, scenarzystami, podczas których uczestnicy pracowaliby nad własnym dziełem teatralnym); cykliczne wykłady/prelekcje na temat historii teatru (w każdym roku/cyklu/semestrze poświęcone innemu nadrzędnemu zagadnieniu); zajęcia warsztatowe obejmujące elementarne zadania aktorskie; zabawy teatralne dla najmłodszych widzów; warsztaty dramaturgiczne (warsztaty dla młodych autorów sztuk, podczas których mieliby oni możliwość konfrontacji swoich tekstów z uznanymi dramaturgami, jak i we współpracy z reżyserem i aktorami mogliby podjąć próbę inscenizacji sztuki na scenie); konferencje i sesje naukowe (w założeniu współorganizowane wspólnie z Instytutem Teatralnym, których pokłosiem będą wydawnictwa naukowe); spotkania z twórcami spektakli,

aktorami (kontynuacja istniejącego już cyklu *Mistrzowie scen łódzkich*); zajęcia terapeutyczne powiązane z tematyką spektakli podejmujących kwestie społeczne, rodzinne, socjologiczne: rozwinięcie mojego autorskiego projektu *Dziecko w sytuacji* oraz poszerzenie programu edukacyjnego.

Regionalne Centrum Edukacji Teatralnej pozwoli poszerzyć prace warsztatowe z młodymi ludźmi, dając im przestrzeń do realizacji spektakli na podstawie wybranych tekstów oraz własnego materiału literackiego. Centrum może stanowić również zaplecze dla działalności edukacyjnej Europejskiego Centrum Komedii.

Rewitalizacja społeczna

Teatr Powszechny w Łodzi kładzie również ogromny nacisk na rewitalizację społeczną. Zdając sobie sprawę z miejsca, w którym znajduje się Teatr Powszechny, **podejmuję liczne inicjatywy zachęcające do udziału w kulturze osoby nieobcujące na co dzień ze sztuką oraz te, które kontakt z nią mają utrudniony – bezrobotni i seniorzy**. Dlatego Teatr prowadzi takie inicjatywy jak *Spektakl dla bezrobotnych,* w ramach której co miesiąc zapraszamy osoby niepracujące na spektakl z naszego najnowszego repertuaru, na który po okazaniu zaświadczenia o bezrobotności mogą kupić bilet za 1 zł. Wraz z rozwojem Teatru i powstawaniem Regionalnego Centrum Edukacji Teatralnej chcę konsekwentnie podejmować również **zadanie systematycznego przygotowania widzów do uczestniczenia w nowych dla nich i nie znanych im dotąd gatunkach i typach teatru**. Jest to ważne, bo jak pokazały analizy społeczne przeprowadzone przez Urząd Miasta Łodzi podczas przygotowywania Strategii Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+, nasze miasto starzeje się. Jak wiadomo, badania te prognozują, że pod koniec kolejnej dekady w Łodzi odsetek osób powyżej 60. roku życia przekroczy 30% ogółu populacji miasta. Dlatego, aby zapobiegać wykluczeniu osób starszych z życia społecznego, proponujemy projekt *Teatr przyjazny seniorom* i co miesiąc pokazujemy spektakl z najnowszego repertuaru przygotowany specjalnie z myślą o nich, na który – po okazaniu legitymacji emeryta – można kupić bilety w promocyjnej cenie 10 zł.

Teatr Powszechny walczy z każdym rodzajem wykluczenia, dlatego jako pierwszy w Polsce zaproponował i z powodzeniem realizuje **unikatowy na skalę europejską mój autorski projekt Teatru dla osób niewidomych i słabo widzących**. Specjalnie przygotowane prezentacje, w których ogromny nacisk kładzie się na sferę dźwiękową spektaklu oraz jego oddziaływanie
na inne niż wzrok zmysły, były wielokrotnie nagradzane przez gremia związane ze środowiskiem osób niewidomych. Jako pomysłodawczyni projektu otrzymałam za niego

wyróżnienie prezydenta Europejskiej Unii Niewidomych lorda Colina Low, Złotą Odznakę Honorową Polskiego Związku Niewidomych oraz Odznaczenie Prezydium Zarządu Głównego Polskiego Związku Niewidomych – „Przyjaciel Niewidomych”. W kolejnych sezonach będę nadal rozwijać projekt Teatru dla niewidomych i słabo widzących i jeszcze bardziej aktywizować środowisko osób ociemniałych do udziału w inicjatywach Teatru Powszechnego.

Regionalne Centrum Edukacji Kulturalnej

Edukacja stanowi jeden z najważniejszych punktów działalności Teatru Powszechnego w Łodzi, w związku z czym konsekwentnie realizowane są założenia merytoryczne Regionalnego Centrum Edukacji Kulturalnej. W kilku ubiegłych sezonach w Teatrze odbyło się wiele zajęć edukacyjnych – w sezonie 2015/2016 łącznie 220 zajęć i lekcji, w sezonie 2016/2017 łącznie 203 zajęcia i lekcje, a w sezonie 2017/2018 łącznie 229 zajęć i lekcji. Liczby te wykraczają znacząco ponad to, co zostało zaplanowane. W Teatrze – zgodnie z założeniami koncepcji – organizowane są warsztaty (obejmujące elementarne zadania aktorskie; zabawy teatralne i improwizację), lekcje teatralne (poświęcone historii teatru) i lekcje o kurtynie. Kontynuowane są warsztaty z cyklu „Tylko nie mów, że nie wiedziałeś" realizowane od kilku lat wspólnie z Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego oraz – nieprzerwanie od kilku lat – zajęcia z cyklu „Joga w Teatrze".

Konsekwentnie realizowany jest cykl „Dziecko w sytuacji", na który składają się spektakle dla dzieci i młodzieży oraz warsztaty (w zależności od tematyki spektaklu współprowadzone przez aktorów oraz psychologów, filozofów, edukatorów seksualnych). Do tej pory w ramach cyklu zrealizowanych zostało 7 spektakli, którym towarzyszą autorskie warsztaty. Cykl cieszy się tak dużym zainteresowaniem, że na prośbę widzów w sezonie dopisywanych jest kilkanaście dodatkowych przedstawień i kilkanaście warsztatów. Spektakle są realizowane na podstawie współczesnych tekstów sztuk teatralnych i podejmują tematy aktualne i ważne dla młodych ludzi – rozwód rodziców, depresję jednego z rodziców, samotność w grupie rówieśniczej, hejt w szkole, dojrzewanie emocjonalne i seksualność. Okazuje się, że teatr jest bardzo często pierwszym miejscem, w którym młodzi ludzi (po obejrzanym spektaklu) mogą porozmawiać o swoich problemach, ponieważ ich rodzice ani bliscy nie podejmują z nimi trudnych tematów.

Zgodnie z założeniami koncepcji programowej, Teatr Powszechny w Łodzi jako „Teatr blisko ludzi" otwarty jest na wszystkie grupy społeczne i wiekowe, przyczyniając się tym samym do rewitalizacji społecznej miasta. Od kilku lat w Teatrze organizowane są warsztaty teatralno-aktorskie z młodzieżą z Ośrodka Terapii i Uzależnień MONAR. Odbywające się raz w tygodniu zajęcia stanowią terapię teatrem. Finałem warsztatów były trzy spektakle, które prapremierowo prezentowane były na Małej Scenie Teatru. Od dwóch lat Teatr współpracuje również z grupą seniorów „Jesteśmy", którzy regularnie uczestniczą w warsztatach teatralnych. Grupa wystawiła dotychczas na Małej Scenie prapremierowo spektakl, w listopadzie 2018 zaplanowana jest kolejna premiera

Teatr Powszechny w Łodzi jako „Teatr blisko ludzi" współpracuje z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, młodzieżowymi ośrodkami socjoterapii, pogotowiem opiekuńczym, ośrodkami wychowawczymi i fundacjami wspierającymi dzieci i młodzież w trudnej sytuacji finansowej i życiowej – dzięki temu podopieczni tych instytucji mogą uczestniczyć w spektaklach teatralnych za symboliczną złotówkę. Również do tych grup adresowane są premiery i prapremiery kolejnych spektakli w ramach cyklu „Dziecko w sytuacji". Teatr Powszechny organizuje również zajęcia edukacyjne w ramach letnich i zimowych półkolonii.

Teatr Powszechny w Łodzi jest w trakcie realizacji autorskiego projektu tworzenia Regionalnego Centrum Edukacji Teatralnej (merytorycznego kompleksu pozwalającego na prowadzenie działań warsztatowych i edukacyjnych), na które otrzymał dofinansowanie z Urzędu Miasta Łodzi i Unii Europejskiej. Dofinansowanie jednak – wobec rosnącej koniunktury budowlanej, która spowodowała znaczący wzrost cen usług – okazało się niewystarczające do realizacji zamierzonego projektu. Ponadto Teatr otrzymał dofinansowanie w takiej formie, że całościowa kwota na jego realizację nie mogła przekroczyć 5 milionów euro brutto. Spowodowało to, że oferty przedstawione w dwóch

przetargach przekraczały znacząco możliwości finansowe Teatru. Obecnie Teatr jest w trakcie procedowania projektu o zmniejszonym zakresie rzeczowym. Przesunięcie w czasie inwestycji infrastrukturalnej (z przyczyn niezależnych od Teatru) nie miało wpływu na działalność merytoryczną i realizację projektów merytorycznych. W Teatrze Powszechnym merytorycznie rozwijane są projekty edukacyjne, które wymienione zostały powyżej jako kluczowe dla Regionalnego Centrum Edukacji Kulturalnej. Do ich dalszego rozwoju potrzebna jest modernizacja budynku.

W Teatrze Powszechnym kontynuowane są również wszystkie projekty, które zostały wymienione w koncepcji programowej w kontekście rewitalizacji społecznej – spektakle dla emerytów (bilety dla emerytów w cenie 10 złotych na wybrane przedstawienia), spektakle dla bezrobotnych (bilety dla osób bezrobotnych w cenie 1 złoty na wybrane przedstawienia) oraz Teatr dla niewidomych i słabo widzących, którego zasięg odziaływania jest coraz większy – do Łodzi specjalnie na prezentacje w ramach cyklu przyjeżdżają grupy osób niewidomych z całej Polski. W ramach rewitalizacji społecznej Teatr Powszechny w Łodzi uczestniczy również w inicjatywach, które mają na celu zwiększenie dostępności teatru dla łodzian – m.in. trzykrotnie zaprezentował swoje spektakle („Pomoc domowa" i „Szalone nożyczki" w Manufakturze w ramach Urodzin Łodzi).

Zgodnie z założeniami konsekwentnie realizowana jest również współpraca z łódzkimi instytucjami kulturalnymi i instytucjami oświatowymi itp. W związku z faktem, że współpraca ta odbywa się na wielu bardzo różnych polach, warto dla przykładu wymienić kilka. Od kilku lat Teatr współpracuje z Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego. Centrum udziela merytorycznego wsparcia psychologów przy realizacji projektów edukacyjnych. Podobna współpraca odbywa się z Fundacją Spunk. Dla studentów Uniwersytetu Łódzkiego organizowane są specjalne przedstawienia, po których odbywa się dyskusja na temat spektaklu z jego twórcami. Studenci zaangażowani są również w przygotowywanie wydarzeń towarzyszących Międzynarodowego Festiwalu Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych, uczestniczą także w festiwalowych spektaklach. Wspólnie z Instytutem Teatralnym im. Zbigniewa Raszewskiego przygotowywane są wystawy, które towarzyszą Festiwalowi. Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego co roku zaangażowana jest w przygotowywanie instalacji artystycznej, która prezentowana jest przez Teatr w przestrzeni Łodzi. Dla studentów łódzkiej Akademii Sztuk Pięknych w sezonie 2015/2016 Teatr zrealizował również cykl zajęć w ramach programu studiów. Zajęcia prowadzone przez wybitnego scenografa Allana Starskiego na Małej Scenie Teatru umożliwiły młodym twórcom konfrontację z autorytetem o światowej randze. W październiku 2018 w ramach Łódź Young Fashion Teatr w Centrum Promocji Mody ASP zaprezentuje projekt realizowany z okazji gali BraDay 2018.

MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL SZTUK PRZYJEMNYCH I NIEPRZYJEMNYCH

Obok działalności repertuarowej i edukacyjnej, trzecim filarem aktywności Teatru Powszechnego w Łodzi będzie nadal Międzynarodowy Festiwal Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych, stworzony przed laty według mojego autorskiego pomysłu. Jest on jednym z najstarszych festiwali teatralnych w Polsce i najstarszym festiwalem teatru zawodowego w Łodzi. Kolejne edycje potwierdzają artystyczny i merytoryczny rozwój Festiwalu, który stał się ponadlokalną płaszczyzną interdyscyplinarnej wymiany myśli na temat współczesnej kultury, teatru i sztuki.

Sztuki przyjemne i nieprzyjemne

Nazwa Festiwalu jest obrazem drogi i ewolucji, jaką przeszedł. Powstała z inspiracji podziałem sztuk na przyjemne i nieprzyjemne, którego dokonał George Bernard Shaw. Festiwal, który de facto powstał z powodu braku repertuaru w Teatrze w czasach, kiedy objęłam właśnie jego kierownictwo, polegał początkowo na organizowaniu kilka razy w sezonie pokazów impresaryjnych spektakli. Początkowo jego program obejmował komedie i sztuki „przyjemne". Z czasem do nazwy Festiwalu dodany został człon dotyczący sztuk „nieprzyjemnych". Od tego momentu repertuar Festiwalu budowany jest na zasadzie zestawienia bardzo szerokiego, zdywersyfikowanego spectrum teatru. Wprowadzenie sztuk mniej „przyjemnych" odbywało się sukcesywnie, budując jednocześnie świadomość odbiorców.

Planuję, aby kolejne edycje Międzynarodowego Festiwalu Sztuk Przyjemnych konsekwentnie realizowały program prezentacji bardzo różnorodnych gatunków teatralnych. Nie chodzi bowiem o to, aby Festiwal stał się miejscem tylko dla eksperymentu lub miejscem tylko dla komedii. Różnorodność prezentowanych sztuk sprawia, że widz ma możliwość konfrontacji z bardzo różnym teatrem. Festiwal jest zawsze spójny programowo – pokazuje jednocześnie, że tematy ważne podejmują zarówno sztuki komediowe jak i trudne, skłaniające do refleksji. Złożony repertuar festiwalowy jest jednocześnie konsekwencją uwagi skupionej na widzu, który ma wybór. Repertuar jest oczywiście precyzyjnie wyselekcjonowany, ale z uwzględnieniem zróżnicowanego rodzaju formy, ekspresji artystycznej, estetyki i podejścia do tematu. Każdorazowo temat Festiwalu jest odpowiedzią na wydarzenia i zjawiska ważne w życiu teatralnym i społecznym w poprzedzającym go czasie. Najbliższe edycje zgłębiać będą dalej zapoczątkowany podczas ostatniej edycji temat „Kondycji artysty".

Festiwal o zasięgu międzynarodowym

Formuła Festiwalu zakłada prezentacje spektakli z Polski oraz z zagranicy. Do tej pory w Festiwalu brały udział teatry z jedenastu krajów z Europy i świata: Rumunii, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Słowenii, Czech, Rosji, Izraela, Węgier, Francji, Austrii i Ukrainy. W kolejnych latach Festiwal będzie w dalszym ciągu platformą wymiany teatralnej na poziomie międzynarodowym. Twórcy zagraniczni nie tylko prezentują w Łodzi swoje spektakle, ale również uczestniczą i będą uczestniczyć w dyskusjach poświęconych kondycji artysty, kondycji teatru, najnowszym zjawiskom w sztuce. Udział teatrów spoza Polski powoduje, że dyskusja o teatrze odbywa się w szerszym, ponadlokalnym kontekście. **Raz w roku na kilka tygodni Łódź staje się miejscem dialogu na temat współczesnego teatru w Polsce i Europie**. W przyszłości rozmowa ta będzie równie ważna, a opinie przekazywane przez twórców zagranicznych świadczą o tym, że wizyty w ramach festiwalu nie są ważne tylko dla łódzkiej publiczności, ale mają równie duże znaczenie dla teatrów goszczących na Festiwalu, które są pod wrażeniem inteligencji, spostrzegawczości i zaangażowania jego widowni. Festiwal staje się więc wizytówką Łodzi nie tylko w skali kraju, ale również w skali międzynarodowej.

Edukacyjny wymiar Festiwalu

Międzynarodowy Festiwal Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych od początku tworzyłam ze świadomością miejsca i kontekstu. Łódź – ze względu na strukturę społeczeństwa, bezrobocie, wysoki odsetek ludzi starszych, a także trudną sytuację materialną wielu mieszkańców – stanowi wyzwanie dla organizatorów projektów artystycznych, festiwali oraz instytucji kultury. Stopień przygotowania mieszkańców i odbiorców sztuk teatralnych nie zawsze jest wystarczający. Rozwijający i zmieniający się sukcesywnie na przestrzeni kolejnych edycji Festiwal pokazał jednak, że istnieje **wielkie zapotrzebowanie łódzkiej publiczności na teatr poszukujący**, podejmujący tematy trudne, ważne, choć niepopularne i wypierane przez normy ustanowione przez współczesną kulturę i społeczeństwo.

Moją ambicją jako dyrektora artystycznego Festiwalu nie było nigdy aranżowanie hermetycznego spotkania specjalistów. Najważniejsze jest tworzenie programu Festiwalu, który podejmuje tematy ważne, związane nie tylko ze światem sztuki i estetyki teatru, ale także kwestie o zasięgu uniwersalnym i bardzo szerokim pod kątem socjologicznym, filozoficznym czy kulturowym. Taki kierunek rozwoju Festiwalu planuję zachować w jego kolejnych edycjach.

Współpraca z innymi instytucjami

Ważnym celem Festiwalu jest współpraca z łódzkimi i krajowymi instytucjami kultury. Podczas dotychczasowych edycji Festiwal współpracował między innymi z Instytutem Teatralnym im. Zbigniewa Raszewskiego w Warszawie, Miejską Galerią Sztuki w Łodzi, Galerią Opus, Klubem Wytwórnia, Filharmonią Łódzką, Państwową Wyższą Szkołą Filmową, Telewizyjną i Teatralną im. Leona Schillera, Akademią Sztuk Pięknych w Łodzi, Uniwersytetem Łódzkim, Instytutem im. Goethego, Rumuńskim Instytutem Kultury, ambasadami wszystkich krajów, które uczestniczyły w Festiwalu. Kolejne edycje poszerzą grono partnerów – między innymi dlatego, że programowo Festiwal staje się coraz bardziej interdyscyplinarny. Teatr pełni funkcję wiodącą i jest kanwą wszystkich rozważań, jednak koresponduje on z innymi sztukami i dziedzinami.

Prapremiery

Na kolejne edycje Festiwalu Teatr Powszechny w Łodzi jako gospodarz przygotowuje prapremiery. Krystyna Meissner, Paweł Miśkiewicz, Janusz Wiśniewski, Maja Kleczewska – to tylko niektórzy reżyserzy, którzy specjalnie przygotowywali spektakle na Festiwal. Prowadzę rozmowy i mam wstępne zapewnienia wielu znakomitych twórców teatralnych o ich zainteresowaniu współpracą z Teatrem podczas kolejnych edycji Festiwalu.

Wydarzenia towarzyszące

Fundament Festiwalu stanowią oczywiście spektakle teatralne. Od wielu edycji towarzyszą im także wystawy współorganizowane między innymi z Instytutem Teatralnym im. Z. Raszewskiego, koncerty, dyskusje z udziałem twórców, sesje naukowe. Rokrocznie zapraszam również do interpretacji *leitmotivu* Festiwalu twórców z innych dziedzin sztuk. W ramach współpracy powstał m.in. podczas ostatnich edycji mural Jana Wasińskiego interpretujący tytuł Festiwalu czy instalacja według projektu Ewy Bloom-Kwiatkowskiej (artystki, wykładowcy łódzkiej Akademii Sztuk Pięknych) prezentowana w Manufakturze, która była interpretacją moich pytań zadanych jako wstęp do XXI Festiwalu.

Plebiscyt Publiczności

Wiele teatralnych Festiwali w kraju i za granicą realizowanych jest w formule konkursu. Jury skłaniające się ze specjalistów ocenia i wybiera najlepszy spektakl, aktorów, twórców. Międzynarodowy Festiwal Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych zakłada natomiast, że to publiczność wybiera w plebiscycie najlepszego aktora, najlepszą aktorkę oraz najlepszy

spektakl. Świadczy to o traktowaniu widzów jako partnerów dialogu na temat teatru.

Warunki prezentacji spektakli

Spektakle festiwalowe w Łodzi zawsze są prezentowane tak, aby ich wyraz artystyczny był maksymalnie zbliżony do jakości prezentacji w macierzystych teatrach. Z tego powodu w 2015 roku specjalnie na zamówienie XXI Festiwalu uznana tłumaczka Sława Lisiecka przełożyła na język polski sztukę Wolframa Lotza *Śmieszna ciemność*, zrealizowaną przez wiedeński Burgtheater. Dzięki temu tekst nie stracił nieodłącznych walorów artystycznych i literackich niuansów, stanowiących o wartości sztuki, a **łódzka publiczność mogła obejrzeć dzieło doskonałe**. Również ze względu na szacunek dla widza i artystycznego wyrazu, artystów oraz ich dzieła w tym roku *Chopin bez fortepianu* został wystawiony **w Filharmonii Łódzkiej** przy udziale orkiestry symfonicznej (choć można było zaprezentować spektakl tańszym kosztem – na scenie Teatru Powszechnego z udziałem kilku muzyków); również dlatego spektakl warszawskiego Teatru Narodowego – wymagający wyciszonej, kameralnej przestrzeni – pokazywaliśmy na Małej Scenie. Można by powiedzieć, że to nieekonomiczne, że gdyby spektakle przenieść na Dużą Scenę, odwiedziłoby nas jeszcze więcej widzów. Jednak teatr nie powinien iść na kompromis, a Festiwal powinien dbać o to, by dzieło wybrzmiało najpełniej. W myśl tej zasady powstawały dotychczasowe edycje Festiwalu i realizowane będą kolejne.

Międzynarodowy Festiwal Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych

Konsekwentnie i zgodnie z założeniami koncepcji realizowana jest wizja Międzynarodowego Festiwalu Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych jako płaszczyzny prezentacji bardzo różnorodnego teatru. XXII, XXIII i XXIV edycja kontynuowały rozważania na temat „Kondycji artysty". Tematem XXII edycji był „Artysta i jego ograniczenia, XXIII edycja przebiegała pod hasłem „Awangarda jako stan umysłu", a leitmotivem XXIV edycji było „Niebezpiecznie jest schodzić ze sceny". Kolejne edycje utrzymują fundamentalne założenie Festiwalu – jego program jest adresowany do szerokiego grona widzów, nie jest to okazja do spotkania specjalistów. W programie ostatnich trzech edycji Festiwalu znajdują się tytuły realizowane przez twórców polskich, jak i tych tworzących za granicą (m.in. Árpáda Schillinga, Iwana Wyrypajewa, Krzysztofa Warlikowskiego, Krystiana Lupę, Monikę Strzępkę, Jana Englerta, Krystynę Jandę, Jana Klatę, Jacka Głomba, Wiktora Rubina, Macieja Englerta, Michała Borczucha), w dyskusjach uczestniczyli zarówno polscy, jak i zagraniczni twórcy, teoretycy i krytycy teatralni (m.in. artyści z wiedeńskiego Burgtheater, a także Renate Klett, Georges Banu, David Curtis, Annie Abrahams, Łukasz Drewniak, Jacek Żakowski, Dorota Kolak, Adam Woronowicz, Anna Augustynowicz, Małgorzata Bogajewska, Katarzyna Janowska). Ponadto XXIV edycja Festiwalu została wzbogacona o część adresowaną do dzieci i młodzieży – w programie znalazły się dwa spektakle adresowane specjalnie do młodszej widowni.

Zgodnie z założeniami koncepcji programowej, co roku najlepszy spektakl, najlepszą aktorkę i najlepszego aktora Festiwalu wybiera publiczność w Plebiscycie Publiczności. Teatr Powszechny jako gospodarz realizuje na każdą edycję prapremiery i premiery. Podczas XXII edycji zaprezentował „Miarkę za miarkę" Williama Shakespeare'a w reżyserii Pawła Szkotaka oraz „Tango Łódź" Radosława Paczochy w reżyserii Adama Orzechowskiego. Podczas XXIII edycji odbyły się prapremiery „Arcydzieła na śmietniku" Stephena Sachsa w reżyserii Justyny Celedy oraz „Dryla" Wojciecha Bruszewskiego w reżyserii Marty Streker, a podczas XXIV edycji zaprezentowane zostały „Hannah Arendt: Ucieczka" w reżyserii Grzegorza Laszuka (koprodukcja z Komuną Warszawa) oraz „lovebook" (scenariusz i reżyseria Michał Siegoczyński). Wszystkim prezentacjom festiwalowym towarzyszyły spotkania z twórcami prowadzone przez Łukasza Drewniaka, Anetę Kyzioł lub Jacka Cieślaka. W ramach wydarzeń towarzyszących wspólnie z łódzką Akademią Sztuk Pięknych przygotowywane były instalacje artystyczne, a wspólnie z Instytutem Teatralnym im. Zbigniewa Raszewskiego – wystawy podejmujące temat danej edycji Festiwalu.

W ramach organizacji Międzynarodowego Festiwalu Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych Teatr Powszechny współpracował z wieloma partnerami w zakresie realizacji projektów i w zakresie organizacji Festiwalu – m.in. Akademią Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi, Państwową Wyższą Szkołą Filmową, Telewizyjną i Teatralną im. Leona Schillera, Uniwersytetem Łódzkim, Opus Filmem, Klubem Wytwórnia, Instytutem Teatralnym im. Zbigniewa Raszewskiego, EC 1 Łódź, Monopolis, Filharmonią Łódzką, Hotelem Ibis, Off Piotrkowska Center, Manufakturą, Galerią Łódzką, Toyota AMX, Łódzką Koleją Aglomeracyjną, Expo Łódź oraz innymi instytucjami i firmami.

CELE

Rozwój Teatru był dla mnie zawsze najważniejszy. Nawet w trudnych ekonomicznie momentach nie zatrzymywałam jego rozwoju artystycznego, tworząc i kontynuując ogólnopolski konkurs na napisanie współczesnej polskiej komedii *Komediopisanie*, organizując Międzynarodowy Festiwal Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych czy przygotowując w ramach misyjności teatru takie inicjatywy jak *Teatr dla niewidomych i słabo widzących* czy projekty edukacyjne. Choć są one dla teatru trudne od strony finansowej – bo realizowane nieodpłatnie dla widzów generują koszty związane z wynagrodzeniem ich twórców – absolutnie nie zamierzam rezygnować z ich kontynuacji i rozwoju. Podobnie koprodukcje, które – jak pokazało doświadczenie – nie stanowią oszczędności dla Teatru. **Koprodukcje są jednak ważne dla rozwoju merytorycznego Teatru i jego promocji w kraju i zagranicą**. Najlepszym tego przykładem była *Podróż zimowa* – którą uznano za najważniejszy spektakl roku 2013 i którą pokazaliśmy na wielu ważnych festiwalach krajowych i zagranicznych – zrealizowana
w koprodukcji z Teatrem Polskim w Bydgoszczy.

Jako dyrektor sama nie reżyseruję spektakli (poza premierami *Teatru dla osób niewidomych i słabo widzących*, które przygotowuję społecznie). Moje stanowisko postrzegam bowiem nie tylko jako wizjonera, w pełni zaangażowanego w kształt artystyczny prowadzonej instytucji, ale także jako dyrektora-menedżera, który dba o jej część merytoryczną i ekonomiczną, angażując się w pełni w pozyskiwanie środków i inicjowanie nowych projektów. Uważam, że dzięki takiemu podejściu do pełnionej przeze mnie funkcji Teatr Powszechny w Łodzi jest jedną z bardziej zreformowanych i nowocześnie funkcjonujących instytucji w kraju.

W najbliższych sezonach chcę dokończyć **reformę struktury Teatru Powszechnego** w Łodzi, którą stopniowo, acz konsekwentnie prowadzę od dwudziestu lat.
W tym czasie liczba pracujących w nim osób zmniejszyła się ze stu czterdziestu do niewiele ponad pięćdziesięciu pracowników na etatach, spośród których dziewiętnaście osób to etatowi aktorzy. Nastąpiło to drogą ewolucji, nie rewolucji – nie jestem za zmniejszaniem zespołu za wszelką cenę, uważam jednak, że w teatrze powinna pracować niewielka liczba osób, które godziwie zarabiają. Chciałabym, aby moi współpracownicy utożsamiali się z Teatrem Powszechnym zarówno merytorycznie jak i ekonomicznie.

Za mój największy sukces uważam fakt, że **najlepiej zarabiającą grupą w naszym teatrze są aktorzy**. Nie uważam, żeby była to sytuacja nadzwyczajna, wręcz przeciwnie –

jest to naturalne, bo w teatrze to aktorzy powinni być najważniejsi i zarabiać najwięcej. Jednocześnie jestem zdania, że gwarantuje to profesjonalizm. Dając aktorowi godziwe wynagrodzenie, pozwalające mu na utrzymanie się z pracy w teatrze, zapewnia się jednocześnie możliwość wymagania od niego pełnego zaangażowania, zwrócenia mu – w trosce o widzów – uwagi, kiedy jest nieprzygotowany, kiedy widoczny jest jego brak dbałości czy odpowiedniego skupienia na roli. Jeśli aktor ma zapewnione warunki do życia dzięki pracy w teatrze i nie musi szukać dodatkowych zajęć, może w pełni zaangażować się również w inne projekty w zatrudniającej go instytucji. Nie mam tu na myśli jedynie aktorów etatowych. Dlatego jednym z celów, jakie przed sobą stawiam, jest wypracowanie w zespole Teatru Powszechnego większego zrozumienia dla pracy na kontraktach, którą wymuszają nie tylko względy ekonomiczne, ale i zmieniająca się dynamika pracy w teatrze.

Jestem zdania, że większość zespołu artystycznego i merytorycznego powinna pracować na takiej właśnie zasadzie. **Daje to możliwość zatrudniania specjalistów niezbędnych do realizacji konkretnych projektów**. Nie chodzi o pomijanie ludzi, którzy przepracowali w Teatrze całe swoje życie. Należy chronić teatralnych fachowców, dając im szansę na przygotowanie następców. Jednak dynamika zmian, jakie zachodzą również w instytucjach kultury pokazuje wyraźnie, że niektóre stanowiska, niedawno tak jeszcze nieodzowne teatrowi, dziś stają się mniej eksploatowane i już nie tak niezbędne. Dlatego jestem za większą elastycznością w podejściu do pracy i za łączeniem stanowisk.

Najważniejsze cele artystyczne, jakie stawiam przed Teatrem Powszechnym w Łodzi na najbliższe pięć lat, to:

- konsekwentny rozwój **Europejskiego Centrum Komedii**. Mam tu na myśli wzmocnienie jego pozycji międzynarodowej, poszerzenie formuły prowadzonych przez Centrum inicjatyw, zaproszenie do części zamkniętej konkursu *Komediopisanie* autorów z zagranicy i nawiązanie współpracy z europejskimi instytucjami, przeprowadzenie międzynarodowych warsztatów komediopisarskich, ogłoszenie kolejnej edycji konkursu, przetłumaczenie tekstów nagrodzonych w konkursie na języki obce i promocja ich zagranicą, realizację prapremier trzech nagrodzonych w konkursie utworów na scenie Teatru Powszechnego.

- stworzenie **Regionalnego Centrum Edukacji Teatralnej** i w jego ramach poszerzenie oferty edukacyjnej Teatru Powszechnego (w tym dalszy rozwój projektów adresowanych do osób wykluczonych – seniorów, osób ociemniałych i bezrobotnych), a przede wszystkim uczynienie z Centrum ważnego merytorycznego ośrodka aktywnie

działającego **na rzecz rewitalizacji społecznej Łodzi oraz rewitalizacji miejsca, w którym działa Teatr**.

- dalszy rozwój i wzmacnianie na arenie międzynarodowej pozycji **Międzynarodowego Festiwalu Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych**.

Niezależnie jednak od wszystkich wymienionych wyżej celów i działań, najważniejsza jest dla mnie zasada, którą kieruję się od dwudziestu lat w Teatrze Powszechnym – zasada *Teatr blisko ludzi*. Dlatego zawsze pamiętam wielokrotnie cytowaną wypowiedź Zygmunta Hübnera, że „teatru nie uprawia się jedynie dla własnej przyjemności, jest to zawsze gra we dwoje, a partnerem jest widz."

Cele

Założone cele są osiągane – rozwój artystyczny (kolejne prapremiery, premiery, „Komediopisanie”, Międzynarodowy Festiwal Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych oraz inne projekty) i zaangażowanie w rewitalizację społeczną (projekty misyjne, edukacyjne, Teatr dla niewidomych i słabo widzących) są kontynuowane i rozwijanie. Teatr realizuje koprodukcje – wspólnie z Komuną Warszawa przygotował spektakl „Hannah Arendt: Ucieczka”, a w 2019 roku odbędzie się premiera spektaklu w koprodukcji z Teatrem Współczesnym w Szczecinie. Reforma struktury Teatru jest sukcesywnie prowadzona dalej, a zespół aktorski jest najlepiej zarabiającą grupą Teatru Powszechnego. Nadal składa się z aktorów etatowych, kontraktowych i gościnnych.

Jak zauważono wcześniej, w nadchodzących sezonach planowane jest ogłoszenie kolejnej edycji konkursu, który poszerzony zostanie o aspekt międzynarodowy, co pozwoli rozpocząć współpracę z autorami zagranicznymi. W kolejnej edycji Komediopisania uruchomiona zostanie część zamknięta, do której zaproszeni zostaną autorzy obcojęzyczni. Obecnie trwają przygotowania do wydania drugiego tomu „Antologii współczesnej polskiej komedii”. Ze względu na brak zadeklarowanego wcześniej wsparcia finansowego ze strony organizatora, realizacja założeń Europejskiego Centrum Komedii jest bardzo utrudniona. Przedstawione w koncepcji założenia działalności edukacyjnej są realizowane w większym wymiarze niż zaplanowano. W zajęciach, lekcjach i warsztatach uczestniczą widzowie w każdym wieku z Łodzi, województwa łódzkiego oraz całej Polski.

Teatr Powszechny, działając w myśl autorskiej idei Ewy Pilawskiej, która brzmi „Teatr blisko ludzi”, jest teatrem mocno zakorzenionym w lokalności i działającym z myślą o łodzianach (w oparciu o zrozumienie ich potrzeb i realiów funkcjonowania). Takie podejście przekłada się na zainteresowanie ze strony widzów, frekwencję na spektaklach i markę Teatru. Markę tę doceniają również ogólnopolscy dziennikarze i krytycy. Jan Bończa-Szabłowski napisał w „Rzeczpospolitej”: „Gdy w wielu teatrach (także w Łodzi) trwają rozmaite zawirowania, ta łódzka scena, kierowana przez Ewę Pilawską, konsekwentnie robi swoje. Realizuje model teatru powszechnego, w którym bywa przyjemnie i nieprzyjemnie. Zasadę, którą się tu stosuje, można określić krótko – przez komedię do serca (widza). Zakłada ona, że ten, kto spędzi miło czas, oglądając błyskotliwą komedię czy farsę, polubi ten teatr na tyle, że zainteresują go także sztuki ambitniejsze. Eksperyment przynosi rezultaty, o czym miałem okazję sam się przekonać. Przy pełnej sali zagrano najpierw „Arcydzieło na śmietniku", a trzy godziny później „Żonę potrzebną od zaraz". Niektórzy widzowie obejrzeli obie rzeczy w pakiecie i sądząc po reakcjach – nie żałowali”. Fragment ten potwierdza spójność koncepcji programowej dla Teatru Powszechnego w Łodzi, która – jak zaznaczyła Ewa Pilawska w ostatnim zdaniu – wynika z identyfikacji ze słowami Zygmunta Hübnera, który mówił, że „teatru nie uprawia się jedynie dla własnej przyjemności, jest to zawsze gra we dwoje, a partnerem jest widz."